

Valstybė ir tauta turi ir privalo turėti savo interesus. Kokie jie buvo tuomet, kai Lietuva nepriklausė nei NATO, nei Europos Sąjungai (ES)? Kokie jie yra? Ar - bus? Galiausiai - kas gina ir išduoda tuos interesus? Apie tai viešai diskutavo žalgirietis Rolandas PAULASKAS ir filosofas Krescencijus STOŠKUS.

R.PAULASKAS: Laba diena. Vėl tradicinis savaitinis pokalbis. Ir tema - kas šiandiena yra valstybės ir tautos interesų išdavystė? Jau daug metų šio žodžio nebevertojame. Ir Vakarų Europoje jis nebeskamba. Ir žodis “tauta” jau nepopuliarus. O kaip šiandien išdavystės sąvoką apibrėžtų filosofas Krescencijus Stoškus? Tiesa, pokalbyje turėjo dalyvauti pora veikiančių politikų. Iš pradžių sutiko, bet, matyt, gerai pasvarstė atsisakė.

K.STOŠKUS: Aš nesu koks specialistas šios temos, bet ji tikrai išstremta iš šiuolaikinio žmogaus sąmonės.

Ištikimybė pančioja žmogų, apriboja jo laisvę, kaip dabar įsivaizduojama. Laisvė, kai žmogus gali improvizuoti.

R.PAULASKAS: Bet mes ne apie žmogaus laisvę kalbame, o apie valstybės interesus.

K.STOŠKUS: Čia didelio skirtumo nėra. Bent jau kai kuriose doktrinosse valstybė tapatinama su asmeniu. Čia didelis, čia mažas asmuo. Valstybė sudaro tam tikrą vienetą, organizuotą subjektą, kuris turi savo interesus kaip ir individai. Tai vienu ir kitu atveju nenorima per daug savęs apriboti. Galima tarti, kad labai pavojingas apribojimas moderniam žmogui - ir tautiškumas. Žmogus gimsta tautuote ir lyg neturi pasirinkimo. Modernus žmogus pagal savo galvosėną pats pasirenka, už ką imtis atsakomybės, už ką - ne.

R.PAULASKAS: Dažnai sakau, kad turime apsispręsti: ar mes atskiri asmenys, ar bendrija, jungiama vertybių. Ar akcentuojame “aš”, ar “mes”.

K.STOŠKUS: Aš norėjau pasakyti ne visai tai. Ar būtų individai kaip subjektas, ar didelė organizacija, manoma, kad atsakomybės ir išdavystės klausimas supančioja autonomiją.

R.PAULASKAS: Pasakyčiau, kad mes nežinome, kokie yra mūsų valstybės interesai. O kai nežinia kokie interesai, tai nežinia ir kas - išdavystė.

K.STOŠKUS: Tą patį galima pasakyti ir apie asmenį. Asmuo nori laisvės, bet nelabai žino, ko nori, ir apie padarinius mažai tervalgoja.

R.PAULASKAS: Bet sutiksite, kad pasakyti, kokie šiandien Lietuvos, kaip valstybės, interesai, aiškiai negalime? Gal ir politikai todėl neatėjo į šią diskusiją?

K.STOŠKUS: Toks klausimas juos tikrai paklupdytų. Europos politikoje Lietuva buvo tik įstatyta, ji veikia ne pagal savo, o pagal ES nustatytus interesus.

R.PAULASKAS: Sutinku, bet mes, kaip valstybė ir tauta, turime turėti savus interesus. Kol nebuvome įstoje į ES ir NATO, šitai buvo deklaruojama kaip tikslai. O dabar, kai tie tikslai lyg ir pasiekti, kas toliau?

K.STOŠKUS: Jūs idealistas. Keliate reikalavimus valdžiai, kuri per tuos 4-5 metus nesugeba susitupėti. Gyvena šia diena. Atitinka šiuolaikinio žmogaus padėtį pasauli-

lyje. Sako, padėtis labai neaiški pasaulyje. Rūpinimės tuo vadinamu čia ir dabar. Apie kokią ištikimybę, tautos interesų saugojimą ir apibrėžimą dešimtmečiams ar šimtmečiams galima kalbėti?

R.PAULASKAS: Gerai, imkime konkrečius pavyzdžius. Savo laiku pavyko įdėti į Konstituciją draudimą užsieniečiams pirkti žemę Lietuvoje.

K.STOŠKUS: Jūs įžvalgesnis buvote, galiu pasakyti.

R.PAULASKAS: Paskui dvi kadencijas Seimas krapštė, kol iškrapštė tą draudimą. Tai žmonės, kurie už tai balsavo, vadintini išdavikais ar ne? Žemė - tai juk dievų mums duotas turtas šimtmečiams.

K.STOŠKUS: Jie niekaip nesutiks, kad tai išdavystė. Jie manė, kad laisva rinka leis pasipelnyti. Manau, jie turėjo labai siaurus pragmatinius interesus. Valstybės interesai jiems buvo labai abstraktūs. Didžioji dalis - su politika nesusidūrę žmonės. Pašaliniai atėjo žmonės.

R.PAULASKAS: Neimkime vien Seimo, bet ir tuos, kurie už Seimo. Jeigu būtų spaudimas Seimui nariams nedaryti vieno ar kito žingsnio, tai jie turėtų atsivėlgti. Bet visuomenėje rimtų diskusijų nebuvo.

K.STOŠKUS: Bet kas yra visuomenė? Visuomenė priklauso nuo to, kokia yra ideologija. O ją kažkas formuoja.

R.PAULASKAS: Imkime dar paprastesnius dalykus. Štai Seimo nariai balsuoja už Europos Konstituciją. Kaip žmogus, nepagalvoja, kad gali būti palaikytas išdaviku, nes balsuoja už įstatymus, kurie esmingai keičia Lietuvos valstybės padėtį. Ir dažnas net nepasąvojina. Europos Sąjungoje būsimie turtingi, pastatysime kokią nori.

R.PAULASKAS: Ar čia nekompetencija? Baudžiauninko pakluoniko mąstymas? Ar vis dėlto galima kalbėti apie tautos interesų išdavystę?

K.STOŠKUS: Pripažinti išdavystę galima pasaulyje, kuris yra stabilus. Kur pasakius “išdavystė” suprantama, kas yra išdavystė. Sakys - išdavystė pabėgti iš mūšio lauko, o ką aš išduodu, jeigu valdau valstybę? Nemoku gal valdyti?

R.PAULASKAS: Apie tai ir šneka. Pasakyti šiandien, kas Lietuvos išdavikas, labai sunku - kiekvienas turi savo nuomonę, kas naudinga Lietuvai. Ir kas galų gale sprendžia už visą tautą? Jūs sakote, visuomenės dalis, kuri ir sprendžia, kokį kelią pasirinkti.

R.PAULASKAS: Apie tai ir šneka. Pasakyti šiandien, kas Lietuvos išdavikas, labai sunku - kiekvienas turi savo nuomonę, kas naudinga Lietuvai. Ir kas galų gale sprendžia už visą tautą? Jūs sakote, visuomenės dalis, kuri ir sprendžia, kokį kelią pasirinkti.

R.PAULASKAS: Ne tik šitie, dar yra tie, kurie moka. Ir jie kur kas svarbesni. Bet jeigu jūs kalbate apie inteligentiją...

K.STOŠKUS: Tarpukario Lie-ruvoje Šalkauskas ar Maceina, kai vaizdavosi Lietuvos perspektyvą, tai apeliavo į švietusomenę. Ne į elitą, o į švietusomenę. Kurie žino šiek tiek istorijos, kurie nusimano apie teorijas. Žmonės, kurie intelektu veikia.

Kas yra valstybės

Ilgainiui prasidėjo derybos Europos Sąjungoje. Ir, šiaip ar taip, žmonės, matyt, pasitikėjo...

R.PAULASKAS: Aš paadvokatausiu tiems Ignalinos pardavėjams. Maždaug suprantu, ką jie atsakytų čia sėdėdami: sakytu, kad nauda įstoti į Europos Sąjungą buvo didesnė nei praradimas tos pigios elektros. Jie turbūt taip pasakytų.

K.STOŠKUS: Vienas kitas gal pasakytu.

R.PAULASKAS: Jeigu net šito argumento nepasakytų, tada man visai nesuprantama.

K.STOŠKUS: Sako, kad pavojinga šie elektrinė. Pakeisime į nepasąvojina. Europos Sąjungoje būsimie turtingi, pastatysime kokią nori.

R.PAULASKAS: Ar čia nekompetencija? Baudžiauninko pakluoniko mąstymas? Ar vis dėlto galima kalbėti apie tautos interesų išdavystę?

K.STOŠKUS: Pripažinti išdavystę galima pasaulyje, kuris yra stabilus. Kur pasakius “išdavystė” suprantama, kas yra išdavystė. Sakys - išdavystė pabėgti iš mūšio lauko, o ką aš išduodu, jeigu valdau valstybę? Nemoku gal valdyti?

R.PAULASKAS: Apie tai ir šneka. Pasakyti šiandien, kas Lietuvos išdavikas, labai sunku - kiekvienas turi savo nuomonę, kas naudinga Lietuvai. Ir kas galų gale sprendžia už visą tautą? Jūs sakote, visuomenės dalis, kuri ir sprendžia, kokį kelią pasirinkti.

R.PAULASKAS: Apie tai ir šneka. Pasakyti šiandien, kas Lietuvos išdavikas, labai sunku - kiekvienas turi savo nuomonę, kas naudinga Lietuvai. Ir kas galų gale sprendžia už visą tautą? Jūs sakote, visuomenės dalis, kuri ir sprendžia, kokį kelią pasirinkti.

R.PAULASKAS: Ne tik šitie, dar yra tie, kurie moka. Ir jie kur kas svarbesni. Bet jeigu jūs kalbate apie inteligentiją...

K.STOŠKUS: Tarpukario Lie-ruvoje Šalkauskas ar Maceina, kai vaizdavosi Lietuvos perspektyvą, tai apeliavo į švietusomenę. Ne į elitą, o į švietusomenę. Kurie žino šiek tiek istorijos, kurie nusimano apie teorijas. Žmonės, kurie intelektu veikia.

duoda tautą. Drjstu taip sakyti. Prsiminkime LDK laikus, kas sulenkėjo? Ne valstiečiai sulenkėjo. Sulenkėjo bajorai. Prisiminkime Rusiją, XIX a.: kas prancūziškai kalbėjo - rusų muzikas ar dvarininkai? Mūsų dienomis vyksta Ukrainos valstybės erozija, o jos elitas nesugeba rasti bendrų sprendimų. Vieni žiūri į Rytus, kiti - į Vakarus. Skęsta po truputį Ukraina. Panašiai atsitiko su mumis padalijimo metu XVIII a.: tarpusavyje elitas nesusitarėme ir valstybė dingo.

K.STOŠKUS: Kitados buvo aiškiau, kas tas elitas.

R.PAULASKAS: Aš suprantu, kad tai diskutuotinas dalykas. Todėl apsiribokime tais, kurie sprendžia už visuomenę.

K.STOŠKUS: Elitas dabar tas, kuris yra viršelio puslapiuose. Dideli portretai, spalvoti, labai gražūs.

R.PAULASKAS: Nesutikčiau. Tos mergaitės ir berniukai nieko nesprendžia. Jais manipuluoia, iš jų daro pinigus. Aš kalbu apie tuos, kurie sprendžia. Už visuomenę, už tautą. Sutikite, kad Lietuvoje ar kur tik norite yra visuomenės dalis, kuri ir sprendžia, kokį kelią pasirinkti.

K.STOŠKUS: Jeigu jūs norite pasakyti, kad yra inteligentų visuomenė, kuri turi savo nuomonę ir tuo niekaip negalėčiau sutikti. Sprendžia tie, kurie dalyvauja politikoje. Reikia eiti į Seimą ir klausytis, apie ką jie kalba. Ten jie sprendžia.

R.PAULASKAS: Ne tik šitie, dar yra tie, kurie moka. Ir jie kur kas svarbesni. Bet jeigu jūs kalbate apie inteligentiją...

K.STOŠKUS: Tarpukario Lie-ruvoje Šalkauskas ar Maceina, kai vaizdavosi Lietuvos perspektyvą, tai apeliavo į švietusomenę. Ne į elitą, o į švietusomenę. Kurie žino šiek tiek istorijos, kurie nusimano apie teorijas. Žmonės, kurie intelektu veikia.

K.STOŠKUS: Vėl tas intere-sas, matyt. Buvimas ES nėra visai atsitiktinis, menkareikšmis dalykas Europoje esančiai valstybei.

O kai šie žmonės, - pavardžių neminėsimė, nors galima būtų paminėti daug, - dalyvauja šviečiamojoje misijoje, kreipiančioje lietuvių tautą į vieną - rusų muzikas ar dvarininkai? Mūsų dienomis vyksta Ukrainos valstybės erozija, o jos elitas nesugeba rasti bendrų sprendimų. Vieni žiūri į Rytus, kiti - į Vakarus. Skęsta po truputį Ukraina. Panašiai atsitiko su mumis padalijimo metu XVIII a.: tarpusavyje elitas nesusitarėme ir valstybė dingo.

R.PAULASKAS: O kaip kitaip? Ar valstybė negali turėti Radijo ir televizijos įstatymą vykdančios nacionalinės televizijos? Mes galime turėti tam tikras nuostatas tik laisvai diskutuodami.

R.PAULASKAS: Valstybinę televiziją mes turime - laisvų diskusijų ten, deja, ne. Tai kalbame čia, Eltoje, ir aš klausiu: kaip jūs nubrėžtumėte ribą, ties kuria jau nuolaidžiauti kad ir tai pačiai ES jau nebegalima? Kur ta riba? Kur mes sustosime?

K.STOŠKUS: Aš girdžiu jį atsakymą: visi kraštai taip daro.

R.PAULASKAS: O jeigu štai istorikas gauna iš užsienio fondo nedidelį pinigėlį, nieko ypatingo nedaro, bet negali žinoti, ar jo mąstymas laisvas, ar jis turi atsivėlgti į to fondo užsakymus.

K.STOŠKUS: Jeigu užsakė, tai jis ir vykdo. Kaip ir politikoje, tas pats.

R.PAULASKAS: Bet čia jau parsiduoda ne politikai, o tie inteligentai, intelektualai, apie kuriuos jūs šnekaite.

K.STOŠKUS: Jie įsivirtina ne pagal savo intelektines pajėgas, o pagal pinigus, ryšį su valdžia. Laisvuose debatuose to negalėtų daryti. Lietuvoje laisvų debatų nėra. Kodėl dabar jūs čia einate per kanaliukus, o ne per nacionalinį radiją, televiziją.

R.PAULASKAS: Neįsileidžia, bet mes šnekame apie išdavystę. Kodėl taip lengvai parsiduoda elitai?

Štai dar vienas pavyzdys - serbai. Serbus prieš keletą metų žiauriai bombardavo. Ir dabar dalis serbių elito pasisako už besąlygišką pritarimą tiems, kurie juos bombardavo. Kita dalis kategoriškai nesutinka su tuo. Jie nenori būtiuoti rankos, kuri juos mušė. Bet vis dėlto dauguma pasisako už rankos bučiavimą.

K.STOŠKUS: Vėl tas intere-sas, matyt. Buvimas ES nėra visai atsitiktinis, menkareikšmis dalykas Europoje esančiai valstybei.

interesų išdavystė?

Pinigų, personalo judėjimas - daug yra tokių laisvų, kurios vilioja žmones. Jie nuleidžia galvą, politikoje nedalyvauja.

R.PAULASKAS: Jeigu čia sėdėtų oponentai, aš paklausčiau: kaip jie likviduoja mūsų centriniu banko lito emisijos teisę, kai balsouja už ES, už Lisabonos sutartį, net jos neskaite, kai savanoriškai atsisako suvereniteto, kur yra riba? Kur jie sustos?

K.STOŠKUS: Aš girdžiu jį atsakymą: visi kraštai taip daro.

R.PAULASKAS: O jeigu štai istorikas gauna iš užsienio fondo nedidelį pinigėlį, nieko ypatingo nedaro, bet negali žinoti, ar jo mąstymas laisvas, ar jis turi atsivėlgti į to fondo užsakymus.

K.STOŠKUS: Jeigu užsakė, tai jis ir vykdo. Kaip ir politikoje, tas pats.

R.PAULASKAS: Bet čia jau parsiduoda ne politikai, o tie inteligentai, intelektualai, apie kuriuos jūs šnekaite.

K.STOŠKUS: Jie įsivirtina ne pagal savo intelektines pajėgas, o pagal pinigus, ryšį su valdžia. Laisvuose debatuose to negalėtų daryti. Lietuvoje laisvų debatų nėra. Kodėl dabar jūs čia einate per kanaliukus, o ne per nacionalinį radiją, televiziją.

R.PAULASKAS: Neįsileidžia, bet mes šnekame apie išdavystę. Kodėl taip lengvai parsiduoda elitai?

Štai dar vienas pavyzdys - serbai. Serbus prieš keletą metų žiauriai bombardavo. Ir dabar dalis serbių elito pasisako už besąlygišką pritarimą tiems, kurie juos bombardavo. Kita dalis kategoriškai nesutinka su tuo. Jie nenori būtiuoti rankos, kuri juos mušė. Bet vis dėlto dauguma pasisako už rankos bučiavimą.

K.STOŠKUS: Vėl tas intere-sas, matyt. Buvimas ES nėra visai atsitiktinis, menkareikšmis dalykas Europoje esančiai valstybei.

R.PAULASKAS: O kaip kitaip? Ar valstybė negali turėti Radijo ir televizijos įstatymą vykdančios nacionalinės televizijos? Mes galime turėti tam tikras nuostatas tik laisvai diskutuodami.

R.PAULASKAS: Valstybinę televiziją mes turime - laisvų diskusijų ten, deja, ne. Tai kalbame čia, Eltoje, ir aš klausiu: kaip jūs nubrėžtumėte ribą, ties kuria jau nuolaidžiauti kad ir tai pačiai ES jau nebegalima? Kur ta riba? Kur mes sustosime?

K.STOŠKUS: Aš girdžiu jį atsakymą: visi kraštai taip daro.

me salėje juoką.

K.STOŠKUS: O kaip kitaip? Ar valstybė negali turėti Radijo ir televizijos įstatymą vykdančios nacionalinės televizijos? Mes galime turėti tam tikras nuostatas tik laisvai diskutuodami.

R.PAULASKAS: Valstybinę televiziją mes turime - laisvų diskusijų ten, deja, ne. Tai kalbame čia, Eltoje, ir aš klausiu: kaip jūs nubrėžtumėte ribą, ties kuria jau nuolaidžiauti kad ir tai pačiai ES jau nebegalima? Kur ta riba? Kur mes sustosime?

K.STOŠKUS: Ne tik Europoje - mes čia negalime tos ribos nubrėžti. Ta LEO istorija. Kur riba? Kiek galima žaisti su “lavonu”?

R.PAULASKAS: Čia Europos Sąjunga niekuo dėta, čia mes patys.

K.STOŠKUS: Bet aš noriu pasakyti, kad mes čia negalime nubrėžti ribų, kaip nubrėšime ten.

R.PAULASKAS: Tai jūs norite pasakyti, kad mūsų visuomenė neturi potencialo net į tokius klausimus pati sau atsakyti?

K.STOŠKUS: Čia ne teorinis, o praktinis klausimas. Jeigu mes sakome, kad reikia stabdyti, bet nepadarome to veiksmo, kuris sustabdytų, nelieka vilties, kad mūsų šnekos turi prasmės.

R.PAULASKAS: Na, vilties lieka vis mažiau. Ir kad į rinkimus ateina vis mažiau žmonių, tai rodo. Kita vertus, už ką balsuoti, kai visos partijos svarbiausiais klausimais, kad ir dėl tos pačios ES Konstitucijos, dėl Ignalinos uždarymo, dėl dalyvavimo Irako kare, balsuoja vienodai. Ir liberalai, ir konservatoriai, ir socialdemokratai.

K.STOŠKUS: Nėra laisvų diskusijų. Tik pagal užduotą programą. Kaip bijoje žodžio “krizė”.

R.PAULASKAS: O gal nebereikia mūsų tautai valstybės? Kartais ir taip pagalvoju. Juk ir tau-

je sako: kai jūs susitvarkysite, mes grįšime. Tai čia irgi yra išdavystės momentas. Dabar čia blogai, išvažiavau, kur stalas labiau apkrautas. Ten pasimaitinsiu, o kai savo stalą apkrausite, vėl grįš. Kalčiausias čia elitas. Tai jis sukūrė sąlygas, kurios verčia žmones palikti Tėvynę.

K.STOŠKUS: Aiškiau situaciją nusako kosmopolitizmo terminas. Kosmopolitas tas, kuriam Tėvynė ten, kur gera. Čia negera, jis bėga, kur gera. Ten apvalgė, tada bėga į trečią vietą. Ištikimybės ir atsakomybės ten jokios nėra. Duonėliautojas, aš pasakysiu.

R.PAULASKAS: Tarp tų duonėliautojų pastebėjau įdomų reiškinį. Jie išvažiuoja iš Lietuvos kaip liberalai individualistai, kurie spjauna ant lietuvių istorijos, lietuvių tautos, o, žiūrėk, nuvažiuoja kur į Angliją ir glaudžiasi vienas prie kito vėl. Paaikšėja, tauta nėra tuščia sąvoka.

K.STOŠKUS: Per daug neidealizuočiau. Kaip ir dabar Lietuvoje: sunku - spaudžiasi, prašo vienas kito pagalbos, kai tik gerai - kiekvienas veikia sau.

R.PAULASKAS: Jūs manote, kad nuo tautos galima pabėgti?

K.STOŠKUS: Tiek yra pabėgusių.

R.PAULASKAS: Fiziškai pabėga, bet viduje.

K.STOŠKUS: Viena karta nepabėga, antra karta pabėga.

R.PAULASKAS: Pabėgti nuo tautos, nesulaužius dvasinių mechanizmų, manau, neįmanoma. Jau daug sykių įrodyta pavyzdžiais, kad žmogus, išaugęs ne sociume, net nemapa visaverčiu žmogui.

K.STOŠKUS: Gal per radikaliai suformuota mintis. Feodalizmo epochos aristokratai - jų didžioji dalis buvo kosmopolitai. Jie buvo laikomi inteligentiais, tapatinosi su tauta, nors su tauta nelabai ką bendro turėjo. Tokia buvo kultūros struktūra. Iš esmės tradicijas saugo paprasti žmonės.

R.PAULASKAS: Mano mintis kita. Man atrodo, kad negalima pabėgti nuo sociumo, kuriame išaugai. Jis uždeda tavo dvasiai rėmus, ir per tuos rėmus žvegiasi į pasaulį, kad ir kur būtum.

K.STOŠKUS: Tą patį sakė vienas sąžiningas žmogus, kai atvažiavo į Vilnių iš JAV. Negali pabėgti. Jis pripažino tą patį. Bet nesakė apie kitką: jo palikuonys ten gyvena. Jis negali pabėgti, bet kit... Palikuonys jau kitoje kultūroje.

R.PAULASKAS: Palikuonys išaugo kitame sociume, kitus syvus susiurbė.

K.STOŠKUS: Gal ir galima uždėti išdavystės etiketę duonėliautojui. Bet jis, kosmopolitas, nelabai nusigąs. Savam krašte reikia kurti tam tikrą ideologiją, tam tikrą galvosėną. Valstybės dabar nekuria ideologijos, brandi visuomenė pati turi ją formuoti. Valstybės priedermė būtų remti tautą.

R.PAULASKAS: Kas ją kurs, tai jau kitas klausimas. Bet valstybė, tauta, ideologija, jos kiek rečiau yra visuma.

K.STOŠKUS: Formaliai lyg kažkas vyksta. Yra daroma tiesiog mechaniška. Paveldo taisyklės įvedamos, duodamos nacionalinės premijos, nors kriterijai dabar nelabai aiškūs. Tam tikra tradicija yra išlikusi pagal kitų kraštų pavyzdį. Gal nesąmoningai tai daro, bet sukliodose tam tikri instrumentai, kuriuos reikia išnaudoti.

R.PAULASKAS: Kartu daromi žingsniai, kuriuos, mano supratimu, galima vertinti kaip išdavystę. Aš vėl turiu omenį Ignaliną, balsavimą už ES Konstituciją ar to-

kį dalyką kaip bankų analitikų kalbos. Jie gauna pinigus iš užsieniečių bankų ir mūsų žmonėms aiškina, ką šie turi daryti su savo pinigais. Ir turime rezultata: nekilojamojo turto burbulas, prarasti pinigai laiku nepakeitus pingančio dolerio ir t.t. O apgauti naujuolis padėjo mūsų elito atstovai, kurie gauna pinigus iš užsienio bankų.

K.STOŠKUS: Pasmerkti tai galima, bet jie kalba kita kalba - interesų kalba. Nors interesų kalba galėtų būti paprastesnė ir užtekėtų žinoti, ar yra gimiami Lietuvos interesai.

R.PAULASKAS: Bet mes nežinome, kokie tie interesai. Ir negalima apibrėžti, ką jie gina.

K.STOŠKUS: Didžioji valdžios žmonių dalis nuaisa savo interesus rūpintis. Kaip dabar iškelti kartelę iki valstybės interesų laispio?

R.PAULASKAS: Ir vis dėlto kažkokios ribos dar yra. Jogailos, užgesinusio paskutinę mūsų šventą ugnį, vardo lietuviui savo vaikams neduoda. Dabar tirpstant supratimui, kur išdavystės riba, atsiranda ir tokių vardų, bet labai mažai. Liublino mieste, Lenkijoje, yra paminklas Liublino unijai. O Lietuvoje paminklo jai nėra. Vadinasi, vis dar jaučiame, kad kažkas neskanau buvo ta unija. Eikime toliau. Liaudies Seimas 40-ųjų metų.

Net tarybiniais laikais nebuvo besididžiuojančiųjų, kad buvo to Seimo nariu. Matyt, riba jaučiama.

Kartais pagalvoju, ar tie, kurie balnetampa visaverčiu žmogui.

K.STOŠKUS: Jūs ribos griežtesnės negu politikų, kuriuos kvietėte. Kitiems turbūt jos visai neturi prasmės.

R.PAULASKAS: Labai gaila, kad neatėjo, būtume paklausę, kur jų ribos. Ar kai jie balsuos, sakykim, už palengvintą imigraciją į Lietuvą žmonių iš viso pasaulio, jie irgi balsuos taip lengvai. Aš grįžtu prie savo ribos. Jeigu bus lengva imigracija, mes ištirpsime. Ir apskritai tada nebūs ką kalbėti apie lietuvių ir Lietuvos valstybę. O Konstitucijoje įrašyta - “lietuvių tauta” sukūrė valstybę.

K.STOŠKUS: Kai kas jau nori pakeisti šią nuostatą.

R.PAULASKAS: Aš žinau, todėl ir kalbu. Mano supratimu, tai jau paskutinė riba. Jei ir šią ribą peržengsim, tada reikės kalbėti apie kitą tautą, kitą valstybę. Jums taip neatrodo?

K.STOŠKUS: Jūs tokius aukštus kriterijus iškeliate. Kai regi tą katilą, kuriame verda politika, tai matai, kad labai toli iki šito. Kaip konstitucinį principą išlaikyti, kad valstybės interesai nebūtų painiojami su privačiais?

R.PAULASKAS: Tai koks galiausiai jūsų receptas?

K.STOŠKUS: Kada jau kada, bet dabar, tokioje situatėje, negali būti kokių nors revoliucinių per-tvarkymų. Destruktūrutoje sistemoje, kad ir kaip vertis, negali apversti priešinga. Vis tiek tas pats išeis. Yra tik tokie žingsneliai kaip šis pokalbis.

R.PAULASKAS: Dėkui jums už dalyvavimą. Nuo žodžio viskas prasideda, o žodį mes lyg ir tarėme šiandien.

Visa konferencijos medžiaga yra

www.respublika.lt

Žaidynėse žalgiriečiai rinko medalius

Praėjusį savaitgalį nuvilnijusiose VIII pasaulio lietuvių sporto žaidynėse neliko nepastebėtas ir ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMAS. Tiksliau - šauni žalgiriečių komanda, susižėrusi ne vieną medalį.

Tris tūkstančius sporto mėgėjų iš šešiolikos pasaulio šalių surinkusiose žaidynėse iš viso buvo surengtos net 26 sporto šakų varžybos. Keliautojų sporto estafetės rungtyje, kurią sudarė figūrinis važiavimas dviračiu, kliūčių ruožo įveikimas ir orientacinis bėgimas, visose trijose

amžiaus grupėse prizines vietas iškovojo žalgiriečiai.

Amžiaus grupėje iki 18 metų mišrių porų varžybose triumfavo Raminta Stanulionytė ir Kostas Lynikas. Amžiaus grupėje nuo 18 iki 40 metų trečiąją vietą užėmė Justas Sinkevičius ir Reda Kaminskaitė. Amžiaus grupėje per 40 metų bronzą atiteko ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO sekretoriui Gediminui Jakavoniui ir Arvydui Petraičiui.

Svarbiausios sporto žaidynių akimirkos - "Žalgirio" fotoreportaže.

Lietuvoje išdavikų nėra

Išdavusių valstybės interesų Lietuvoje, matyt, nėra, nes niekas jų nežino, o tuo labiau nenori įsirašyti į jų gretas. "Žalgiris" kreipėsi į keltą politikų su trimis klausimais: kas yra valstybės interesų išdavystė, kas juos išduoda ir ar patys politikai nepretenduoja į išdavikų statusą. Savikritiškus politikus, pasirodo, reikėtų įtraukti į Raudonąją knygą.

Gediminas KIRKILAS
Buves premjeras, buves socialdemokratų partijos pirmininkas, buves opozicijos lyderis, esamas Seimo narys

Nesu ekspertas klausimu, kas yra valstybės interesų išdavystė. Išsiaiškinti, kas juos išduoda, yra teisėsaugos institucijų reikalas, o ne politikų. Pats į išdaviko statusą nepretenduoju.

Arvydas ANUŠAUSKAS
Seimo narys, Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas

Kokiam čia kontekste šitas klausimas ("Kas yra valstybės interesų išdavystė?" - red. past.)? Jei pasakykite, koks kontekstas, atsakyti, jeigu nepasakysite - ne. Apie ką bus kalbama? Apie kokius asmenis? (Juokiasi, išgirdęs klausimą, ir pats nepretenduoju į valstybės interesų išdaviko vietą.) Taip, labai juokinga, aišku. Neatsakinėsiu, atsiprašau. Viso.

Gintautas BABRAVIČIUS
(Pirmasis bandymas)
Buves Seimo narys, buves LiCS pirmininko pavaduotojas, esamas Vilniaus vicemeras, esamas LiCS pirmininkas, esamas VĖKS valdybos pirmininkas

O čia reikia ekspromtu atsakyti, nes manęs laukia šoks toks pasitarimas... Tai bus nei šis, nei tas. Ar bus daugiau klausimų, ar tik šis vienas ("Kas yra valstybės interesų išdavystė?" - red. past.) Tikrai nuširdžiai į juos atsakyčiau. Sakytumėte jau tuos kitus labai greitai. Kas išduoda ir ar aš nepretenduoju? (Juokiasi.) Aišku, tai čia šitie klausimai rimti? Ar aš nepretenduoju į išdavikų? Supratu. Čia tokie filosofiniai klausimai - reikia pamislyti.

Gintautas BABRAVIČIUS
(Antrasis bandymas)
Patriotas

Šiek tiek pasirodau. Valstybės interesų išdavystė yra veiksmas, kuriuos kas nors daro, kad pakenktų mūsų konstitucinei santvarkai ir valstybės stabilumui, taip pat žmonių gerovei. O juos išduoda visi, kurie tarnauja svetimiems, arba tie, kurie grįžta valstybę. O į klausimą, ar pats nepretenduoju, tai galiu pasakyti, kad tikrai ne, nes esu patriotas ir visada toks buvau. Tai tiek...

Artūras ZUOKAS
Buves Vilniaus meras, buves Liberalų ir centro sąjungos (LiCS) pirmininkas, buves Abonentas, esamas Seimo narys

Sudėtingas klausimas. Čia žiūrint apie kokią sferą, veiklą yra kalbama. Tai labai platus klausimas ir gali būti labai plačiai diskutuojamas. Žinokite, neturėsiu atsakymo į šį klausimą. Negalėsiu pasakyti ir kas juos išduoda. Pirmiausia, manau, tai yra kvailas klausimas ("Ar pats nepretenduoju į išdaviko statusą?" - red. past.). Manau, bus sudėtinga atsakyti. Klausimas turi turėti bent šiek tiek tokius normalius rėmus, kad į jį būtų galima atsakyti.

Gintaras STEPONAVIČIUS
Buves Seimo narys, esamas švietimo ir mokslo ministras ir švietimo reformos įgyvendintojas

Koks kontekstas? Bet kokiu atveju tai yra... Na, bet kuriam politikui turi rūpėti viešojo intereso gynimas ir jo suvokimas. Jo nepaisymas yra laikytina kaip... nėra valstybės interesų, yra viešasis interesas. Jeigu kalbama apie švietimo reformą, tai nenorėčiau spekuliuoti, kas konkrečiu atveju, oponuojantys ar pritarintys, gina ar išduoda valstybės interesus. Tai yra visiškai spekuliatyvus ir nekorektiškas klausimas... ("Ar pretenduojate į valstybės interesų išdavikų?" - red. past.).

Parengė Mantas STANKEVIČIUS

ŽALGIRIS

Nr. 17

Kokia turėtų būti valstybė-svajonė? Apie tai - tradiciniame interviu, kuriame ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO manifesto teiginiai tapo klausimais.

- MŪSŲ Valstybė Europos Sąjungoje (ES) - Europos tautų sąjungos narė, JŲ Valstybė baigia išnykti unitarinės Europos katilė.

- Vienas esminių Rytų filosofijos postulatų yra teiginys: žmogus, norintis, kad jį kasdienybėje lydėtų sėkmė, turi pats labai stengtis ir jos siekti, apie ją galvoti. Kitais žodžiais sakant, reikia pozityviai mąstyti. Tad gal nebūkime tokie kategoriški ir nesakykime, kad mūsų valstybė baigia išnykti, nes galime ir prisišnekėti bėdą. Juk pavojų šiuo klausimu yra. Ir labai daug. Aš dažnai kartojau, rodos, prieš dešimtį metų perskaitytą faktą apie tai, kad mokslininkai apskaičiavo ir konstatavo, jog 2040 m. bus išnykę 40 proc. lietuvių. Tada pagalvoju, kad 40 metų - tai laikas, kai žmogus užauga, subręsta, sukuria šeimą, susilaukia vaikų ir įsitvirtina gyvenime. Vadinasi, tai viena karta. Ir ką mes šiandien matome? Mūsų mažėja. Į klausimą - kodėl? - atsakymas aiškus: patys kalti. Šį teiginį galėčiau pailiustruoti vienu pavyzdžiu. Dažnai žmogus būna dėl ko nors nepatenkintas, pyksta ant kitų. Bet nepagalvoja, kad gal ir jis

- MŪSŲ Valstybė būtų sau radusi garbingą vietą tarp pasaulio didžiųjų, JŲ Valstybė atlieka patarnautojo vaidmenį.

- Kas tampa patarnautoju kitam? Tas, kas savy neįaučia orumo ir savigarbos jausmo, yra mažesnis, pažeidžiamesnis, kas nesugeba galvoti ir veikti savarankiškai ir atsakingai. Paradoksalu, kad didžiausiu masalu nusizėminti, tapti tuo klouniška nuolankiu patarnautoju šiandien yra pinigai. Būtent už juos, už tuos nuo didžiojo Europos stalo mums numetamus trupinius mūsų atsakingi valstybės pareigūnai padarė daug net ir sunkiai atei-tyje atitaisysimos žalos. Mat valstybės himnų jie giedoti gal ir moka, bet panašu, kad pamiršo kitus jo kūrėjo V.Kudirkos žodžius, kad negalima savęs parduoti už gardsa. Bet nepagalvoja, kad gal ir jis

SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio "Respublika" priedas

L.Lapinskienė: Mūsų žingsnius turi lydėti Šviesa ir Tiesa

pats ne viską padarė dėl savo sėkmės, dėl savęs. Taip yra ir šiandieninėje Lietuvoje. Didžioji mūsų dauguma pirmiausia esame pasyvūs, mums atrodo, kad kažkas kitas turi rūpintis manimi, mano valstybe, nuo kurios atkūrimo praėjo tik... dvidešimt metų. Pagalvo- kim, kas realiam gyvenime yra dvidešimtmetis žmogus? Lyg ir protingas jau, bet palyginkime jį su keturiasdešimtmečio mąstytoju. Skirtumas akivaizdus. Ne veltui Antanas Skėma romano "Balta drobulė" pabaigoje rašė, kad vyras su- siformuoja sulaukęs keturiasde- šimties. Sakyčiau, tai išsakytas prasmingas meninis apibendrinimas bendražmogiška prasme. Tai- gi mūsų valstybės atkūrimo dvide- šimtmetė laisvė dar labai jauna. Ir jai ugdyti kad ir iki tos škėmiškos brandos reikia daug patirties. Ge- ros, paremtos elementaria gyveni- mo logika. Kodėl tėvai, rengdami- si pirmąją vestę į mokyklą, labai žiūri, į kokio mokytojo rankas ati- duoda vaiką? O savo valstybę val- dyti lengvai atiduodame bet kam. Asmenims, kurie dažnai ir jos is- torijos gerai nežino, nepažįsta jos kultūros raidos, nesuvokia žmo- gaus ir tautos esmės, kurie nestu- diuoja kitų progresyvių valstybių patyrimo, o tiems, kas turi tik gerų norų padaryti karjerą ar išbandyti save naujoje veikloje, kaip kartais sakoma. Todėl ir matome daug ne- logiškų, neatsakingų sprendimų, kurių pasekmės yra ir dar ateityje bus be galo skaudžios. Be to, ne- pamirškime gamtos natūraliosios atrankos principų: didesnis sunai- kina mažesnę. Bet pirmiausia grie- bia ta, kuris silpnesnis ar žioples- nis. O apskresnis išlieka. Tad, sa- kyčiau, mes dar turime galimybių atsitiekti. Svarbu suvokti, jog kul- tūringajam pasauliui kad ir iš ES fon- dų mes, lietuviai, būsim reikalingi tik stiprūs, mokantys būti savimi, ge- bantys tautoti visa, ką dar turime unikalumą.

Tik nereikia galvoti, kad ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMAS - tik vyrų reikalas. Nors tokia jau teisybė - apie valstybę ir jos reikalus iki šiol šiame "Žalgirio" puslapyje kalbėjo tik vyrai. "Dėkoju už galimybę pasvajoti", - prisipažino pirmoji apie valstybę išdrįsusi kalbėti moteris - Gedimino ordino savininkė mokytoja Lionė Lapinskienė.

dabar neva duodami pinigai yra ap- raizgyti sudėtingomis sąlygomis. Ar ne juokingai atrodo, kai elgetiš- kai skurdžios išmokos iš ES fondų kaimo žmonėms dalijamos už tai, kad jie tiek ar tiek metų nedirbs žemės, neaugins gyvulių ar nelai- kys karvių? Kodėl niekas nepagal- voja, kuo tai kvepia? Juk tai pir- miausia kaimo žmogaus ir ypač augančios jaunosios kartos atrap- tinimas nuo darbo. Nuo darbo, kaip didžiausios vertybės. Tai lietuvi- o atplėšimas nuo archetipinių šaknų, nuo žemės.

- MŪSŲ Valstybėje viešojoje erdvėje vyrautų lietuvių kalba, JŲ Valstybėje, labiau nei tary- biniais metais rusų, dominuoja anglų kalba.

- O šitas klausimas man taip pat be galo skaudus. Aš nesuvo- kiū, kaip galima taikstytis su to- kiu lietuvių kalbos darymu vie- šajame gyvenime. Pažiūrėkime, kokia kai kurių televizijos laidų vedėjų ar atskirų radijo stočių darbuotojų kalba! Ir tai įgiję aukš- taji išsilavinimą asmenys... Atro- do, kad jie neturi intelektualų, save gerbiančių darbdavių, kad

kalbai ir ją vartojančiam lietuviu- kui - pirmo, kai per paskutinį de- šimtmetį, intensyviai remiant so- rososininkams ir kitiems nevyku- sių eksperimentų švietimo srity- je į Lietuvą nešėjams, buvo imta- si žygių reformuoti gimtosios kal- bos mokymą ir sugriautas visas per XX a. pasiektas įdirbis, padri- nus jau akivaizdžiai matome.

- MŪSŲ Valstybėje brangus būtų kiekvienas pilietis, JŲ Valstybėje piliečiai yra pigi dar- bo jėga, kuri galiausiai priver- ta emigruoti.

- Iš tiesų ko verta valstybė be žmogaus? Ir kyla kitas klausimas: koks žmogus reikalingas valsty- bei? Mano galva, tai turėtų būti orus, išsilavinęs, gerbiantis save ir kitus, mylintis šalį ir dorai dir- bantis, o ne laukiantis varganų pa- šalpų ar algelės-minimumo, iš ku- rių jau pragyventi nėra jokių gali- mybių. Bet kad taip būtų, pati valstybė, tiksliau - tie, kurie stovi prie jos vairo, turėtų labai pasi- stengti. Pasistengti, kad nebūtų vykdomas XXI a. pradžios gene- didas prieš žmogų moraline ir psi- chologine prasme. Apie kokį žmo- gaus gerbimą galime kalbėti, kai šiandien matome dar vieną cirką - bandymą įteisinti vėlesnį išėjimą į pensiją? Negi nematome, kokia fizinė ir emocinė žmonių sveikata šiandien, kokios praktinės galimybės gauti kvalifikuotą medicinos pagalbą? Argumentas, kad taip bus išspręstas trūkstantos darbo jėgos klausimas, yra anekdotiškas. Sudarykite, gerbiamieji, tinkamas socialines ir ekonomines sąlygas gyventi savoje valstybėje, suregu- liuokite mokesčių sistemą, tikrai niekas žeminamai gaudžiai ne- pardavinės savęs ispanų pomido- rnyuose ar airių brasknyuose.

- O kokia būtų JŲŠ PA- CIOS valstybė? Kuo ji skirtųsi nuo JŲ Valstybės?

- Mano valstybė? Dėkoju už ga- limybę pasvajoti. Joje būtų doras, ne tik formaliai, bet ir intelektualiai išsilavinusių išrinktųjų Seimas, puikiai sutvarkyta socialinė apsau- ga, ypač atsakingai strateguojama stabili švietimo sistema, visapusiš- ka pagalba kiekvienam žmogui, tautos tradicijos ir etnokultūrinio paveldo puoselėjimo ir branginimo tradicijos, gerai išplėta ekono- mika ir infrastruktūra, savo šalį mylinčios darnios šeimos ir šia dvasia auklėjančios savo vaikus, kurie savo kambaryje ant sienos turėtų Lietuvos žemėlapi, o ant ra- šomojo stalo laikytų pasistatę ma- žytę Trispalvę ir stengtųsi labai gerai mokyti. Taip būtų realiai pa- rodoma, kad Vinco Kudirkos žo- džiai apie Šviesą ir Tiesą tikrai mū- sų žingsnius kasdien lydi.

Kalbėjosi Genė SILICKIENĖ